

## ΜΕΤΑ ΤΟ ΜΟΥΣΕΙΟ

---

### Α. «Τα έργα τέχνης μιλούν»

Διάβασε τα παρακάτω αποσπάσματα λογοτεχνικών βιβλίων που εμπνέονται από εκθέματα που υπάρχουν στο Μουσείο και γράψε σε καθένα από αυτά την ονομασία και τον αριθμό του εκθέματος που πιστεύεις ότι περιγράφεται κάθε φορά. Αν αφήσεις τη φαντασία σου ελεύθερη, μπορεί να ζωντανέψουν και να σου πουν την ιστορία τους.<sup>1</sup>

### ΚΥΚΛΑΔΙΚΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ (αίθουσα 6)

1. "Έχετε ξαναδεί πιο κομψό γυναικείο ειδώλιο; Δεν φαντάζομαι. Ας αρχίσουμε απ' το κεφάλι μου. Ενώ είναι τριγωνικό, πάνω-πάνω στο μέτωπο κυρτώνει ελαφρά. Η μύτη μου λεπτή, μου δίνει μια παράξενη σοβαρότητα. Μυτερό είναι το πιγούνι μου, μυτεροί και οι ώμοι μου. Κι έπειτα από τις τόσες γωνίες έρχεται η αντίθεση. Η παχουλή κοιλιά μου. Ναι, καλά το καταλάβατε. Περιμένω μωρό. Ακουμπώ τα χέρια πάνω της, σαν να θέλω να τα βάλω για προσκεφάλι του. Νομίζω πως είμαι η πιο κομψή έγκυος γυναίκα που έχετε δει. Η μισή, από τη μέση και πάνω, είμαι σουβλερή και η άλλη μισή, από τη μέση και κάτω, είμαι όλο απαλές καμπύλες. Να το μυστικό του καλλιτέχνη. Να γιατί είμαι πασίγνωστη σ' όλο τον κόσμο."

**Σ. Γιαλουράκη, Τα κυκλαδικά ειδώλια ζωντανεύουν, σελ. 21**

**Έκθεμα:**

2. "Είμαι από τους πρώτους μουσικούς του ελληνικού κόσμου. Είναι σίγουρο πως ο καλλιτέχνης που με έφτιαξε αγαπούσε τη ζωή. Κάθομαι αναπαυτικά σε μια θαυμάσια καρέκλα που μοιάζει με θρόνο. Με το κεφάλι γερμένο ελαφρά πίσω αποπνέω ζωντάνια και κέφι. Φαντάζεστε πόση προσπάθεια θα χρειαζόταν από τον καλλιτέχνη να φτιάξει εμένα, την τριγωνική άρπα μου και το θρόνο μου με τόση μαστοριά και ευαισθησία! Σκεφθείτε μόνο τα εργαλεία της εποχής και θα καταλάβετε."

**Σ. Γιαλουράκη, Τα κυκλαδικά ειδώλια ζωντανεύουν, σελ. 25**

**Έκθεμα:**

---

ΣΗΜ.1: Τα λογοτεχνικά αποσπάσματα βρίσκονται συγκεντρωμένα στο σχολικό εγχειρίδιο της ιστορίας της Γ' Δημοτικού σελ. 109-114, 139-143

## **ΑΚΡΩΤΗΡΙ ΘΗΡΑΣ (1ος όροφος, αίθουσα 48)**

1. "Στον τοίχο (του σπιτιού) ήταν ζωγραφισμένα δυο παιδιά. Δυο αγόρια που πάλευαν με τις γροθιές σφιγμένες. Το ένα έμοιαζε μεγαλύτερο κι ήταν στολισμένο με σκουλαρίκι κι άλλα κοσμήματα. Στο χέρι φορούσε χοντρό, μαύρο γάντι. Το άλλο, μικροκαμωμένο και χωρίς στολίδια, ήταν σαν αδερφάκι του πρώτου. Δε φορούσε γάντι, παρά πάλευε με τις γυμνές, μικρές γροθιές του πεισματικά σφιγμένες."

**Ν. Τζώρτζογλου, Όταν οργίζεται η γη, σελ. 93**

**Έκθεμα:**

2. "Σε άσπρο βάθος μαύροι, πρασινωποί και κίτρινοι βράχοι φάνταζαν κατάσπαρτοι από κόκκινους κρίνους. Σε μπουκέτα τρεις τρεις μαζί, ήταν άλλοι ολάνοιχτοι, άλλοι μισάνοιχτοι ακόμα κι οι πιότεροι σε μπουμπούκια που λες λικνιζόντανε στο αεράκι, πάνω στα χρυσά τους κοτσάνια. Τρεις στήμονες κι ένας ύπερος που τους ξεπερνούσε, φύτρωναν από το κάθε λουλούδι. Ανάμεσά τους μαυρογάλαζα χελιδόνια πετάριζαν ζευγαρωτά ή ξεμοναχιασμένα, σπαθίζοντας το λευκό βάθος με τα λιγνά τους κορμάκια. Ήτανε τόσο όμορφα [...] που θαρρούσες ότι η ίδια η άνοιξη γλίστρησε απ' την πορτούλα να φουντώσει στους τοίχους."

**Ν. Τζώρτζογλου, Όταν οργίζεται η γη, σελ. 69**

**Έκθεμα:**

## **ΜΥΚΗΝΑΪΚΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ (αίθουσες 3 και 4)**

1. "Είμαι νέο παλικάρι, με βλέπεις άλλωστε, αμούστακο ακόμα, φτιαγμένο από ελεφαντόδοντο. Αυτό το σπάνιο υλικό το φέρναμε εμείς οι Μυκηναίοι από την Ανατολή. Ήταν βέβαια ακριβό πολύ, αλλά το ότι ήμαστε πλούσιος λαός δεν το κρύψαμε ποτέ! Το κράνος μου το πρόσεξες; Δεν μοιάζει καθόλου μ' αυτό που βάζετε όταν οδηγείτε τις μοτοσικλέτες σας. Το δικό μου είναι φτιαγμένο από δέρμα και σκεπασμένο με δόντια αγριογούρουνου. Η στρατιωτική μου μαθητεία άρχισε από τότε που ήμουν ακόμα μικρός και θα κρατήσει ώσπου να γεράσω. Έτσι ήμασταν εμείς οι Μυκηναίοι. Πολεμιστές από την κούνια μας, που λέει ο λόγος."

**Σ. Γιαλουράκη, Χρυσές Μυκήνες, σελ. 77-78**

**Έκθεμα:**

2. " Ζωγραφίστηκα πριν από 3.300 χρόνια. Σου λέω τη χρονολογία για να καταλάβεις τη μεγάλη αξία μου. Η ομορφιά μου πέρασε ακόμα και τις Μινωίτισσες. Δεν βρίσκεις πως είμαι πιο όμορφη από την «Παριζιάνα», τη γνωστή μινωική τοιχογραφία; Ζωγραφίστηκα πάνω σε γαλάζιο φόντο κι έτσι αναδεικνύεται η ομορφιά μου. Είμαι γεροδεμένη, έχω πλούσια μαλλιά, που περνούν μπροστά από τ' αυτιά, στολισμένα με μια κορδέλα, λοξά μάτια, καμαρωτά φρύδια, φορώ όμορφα ρούχα και λεπτά κοσμήματα. Έχω γυρίσει το στήθος μπροστά για να καμαρώσεις και τα κοσμήματά μου! Μόνο το κεφάλι μου είναι στο πλάι. Το έκανα επίτηδες για να θαυμάσεις την αρχοντιά μου. Έτσι που γέρνω το κεφάλι είναι σαν να μην ξέρω ποιο περιδέραιο να διαλέξω."

**Σ. Γιαλουράκη, Χρυσές Μυκήνες, σελ. 122-124 (με μικρές αλλαγές)**

**Έκθεμα:**

3. "Είμαι ένα προσωπίο, μια μάσκα δηλαδή, που σκέπαζα το πρόσωπο κάποιου νεκρού βασιλιά. Είμαι σοβαρός και μυστηριώδης. Η ίσια μύτη μου είναι καθαρά ελληνική. Έχω γένια και μουστάκι, όπως έχουν και πολλοί σημερινοί Έλληνες. Τα μάτια μου είναι πολύ περίεργα, ανοιχτά και κλειστά συγχρόνως. Τα σφιγμένα μου χείλη και το δυνατό μου πιγούνι φανερώνουν τη θέληση του χαρακτήρα μου. Πριν με βάλουν στον τάφο, έντυσαν τον άγνωστο για σας βασιλιά με ένα πολύτιμο φόρεμα και με τοποθέτησαν πάνω στο πρόσωπό του. Μεγάλη τιμή για μένα δεν νομίζεις; Ο αρχαιολόγος Ερρίκος Σλήμαν, που με ανακάλυψε, μόλις με είδε ψιθύρισε ευτυχισμένος στη γυναίκα του: «Σοφία, ο Αγαμέμνονας!». Δεν είμαι βέβαια ο Αγαμέμνονας, γιατί ανήκω σε βασιλιά που έζησε πολλά χρόνια πριν από τον Τρωικό πόλεμο. Κολακεύομαι όμως να με φωνάζουν έτσι, γιατί ο Αγαμέμνονας ήταν πολύ σπουδαίος βασιλιάς."

**Σ. Γιαλουράκη, Χρυσές Μυκήνες, σελ. 63-64 (με μικρές αλλαγές)**

**Έκθεμα:**

## **B. «Το ΟΧΙ των αγαλμάτων»<sup>1</sup>**

«**Αθήνα 1940.** Ήδη έξι μήνες πριν την κήρυξη του πολέμου στο Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο είχε σημάνει συναγερομός για την προστασία των εκθεμάτων σε περίπτωση πολέμου. Καθώς δεν προλάβαιναν να φτιαχτούν ειδικά καταφύγια, οι τεχνίτες και οι εργάτες του μουσείου μαζί με δεκάδες εθελοντές αρχαιολόγους έσκαψαν ορύγματα σε όλες σχεδόν τις αίθουσες και τα υπόγεια του μουσείου, όπως και στον προαύλιο χώρο, όπου έθαψαν ξανά τους θησαυρούς της χώρας. Τα υπερμεγέθη αγάλματα (όπως ο Κούρος του Σουνίου) θάφτηκαν όρθια, σκεπάστηκαν με άμμο και από πάνω καλύφθηκαν με πλάκες τσιμέντου. τα μικρότερα ενταφιάστηκαν σε οριζόντια θέση σαν σε ομαδικό τάφο. Δουλεύοντας με πυρετώδη ρυθμό και μέσα σε έξι μόνο μήνες, οι ομάδες του μουσείου ενταφίασαν και εγκιβώτισαν σχεδόν τα πάντα. Όταν τον Απρίλιο του '41 οι Γερμανοί μπήκαν με φόρα στο μουσείο, το μόνο που βρήκαν ήταν οι φύλακες και το προσωπικό σε άδειες αίθουσες και προθήκες...

Την Κυριακή 27 Απριλίου 1941 τα γερμανικά στρατεύματα κατοχής κατέλαβαν την Αθήνα. Την επομένη, νωρίς το πρωί, οι Γερμανοί αξιωματικοί που ανέβηκαν με φόρα τα μαρμάρινα σκαλιά του Εθνικού Αρχαιολογικού Μουσείου διαπίστωσαν με έκπληξη ότι παραλάμβαναν ένα κτίριο άδειο. Δεν βρήκαν πουθενά ούτε ίχνος από τα χιλιάδες πολύτιμα εκθέματα που κοσμούσαν το μεγαλύτερο μουσείο της χώρας τα προηγούμενα εξήντα χρόνια της λειτουργίας του. Αντί για αγάλματα, στέκονταν μπροστά τους παγωμένοι και ανέκφραστοι οι λιγοστοί αρχαιολόγοι και οι φύλακες που είχαν βάρδια εκείνη την ώρα. **Στις επίμονες ερωτήσεις τους, εκείνοι απάντησαν σιβυλλικά, ότι τα αρχαία είναι εκεί όπου όλοι γνωρίζουν, κάτω από τη γη.** Και είναι αλήθεια ότι τα αρχαία είχαν μόλις επιστρέψει ξανά στο χώμα, δηλαδή στη μοναδική κιβωτό του κόσμου στην οποία θα μπορούσαν να παραμείνουν ασφαλή...»

---

ΣΗΜ.1: Ο τίτλος «Το ΟΧΙ των αγαλμάτων», αναρτήθηκε στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης για να περιγράψει την «πράξη αντίστασης» των αγαλμάτων του μουσείου στη γερμανική εισβολή.

Για τη συγκεκριμένη εργασία χρησιμοποιήθηκαν αποσπάσματα από το άρθρο του Κ. Πασχαλίδη, *Τα θαμμένα αγάλματα του πολέμου*, 28/3/2013, <https://www.lifo.gr>



«...Η δουλειά γινόταν στα υπόγεια του μουσείου. Τα αγάλματα τοποθετούνταν σαν άνθρωποι σε διαδήλωση. Στη συνέχεια χυνόταν πάνω τους άμμος που ξεχώριζε το ένα από το άλλο και τα σκέπαζε και από πάνω έπεφτε πλάκα τσιμέντο. Τα παράθυρα των υπόγειων χώρων τα φράζανε με τσουβάλια από άμμο. Με αυτό τον τρόπο δεν μπορούσαν να πάθουν τίποτε από αεροπορική επιδρομή»....»



«...Τα μεγαλύτερα από αυτά παρατάσσονταν όρθια σε βαθιά ορύγματα που είχαν ανοιχτεί στα δάπεδα των βόρειων αιθουσών του μουσείου, το οποίο ήταν, άλλωστε, θεμελιωμένο πάνω στον μαλακό βράχο. Για την κάθοδο των αγαλμάτων στα ορύγματα χρησιμοποιήθηκαν αυτοσχέδιοι ξύλινοι γερανοί, τους οποίους χειρίζονταν αδιάκοπα οι τεχνίτες του μουσείου. Τα ορύγματα, που έμοιαζαν με πολυάνδρια, δηλαδή με ομαδικούς τάφους...»

Κ. Πασχαλίδης, *Τα θαμμένα αγάλματα του πολέμου*, 28/3/2013,  
<https://www.lifo.gr>

Ο αρθρογράφος κλείνει ως εξής:

«...παρά τη μακρά και επίπονη αποκατάσταση του κτιρίου και των εκθέσεών του τα μεταπολεμικά χρόνια, ήσαν πολλές οι κρυμμένες εκπλήξεις που έρχονταν σποραδικά στο φως. Ακόμα και η δεύτερη, εκ βάθρων ανακαίνισή του, που ολοκληρώθηκε πρόσφατα, ήταν η αφορμή να ανακαλυφθούν και άλλα από τα καλά θαμμένα μυστικά του. Να ήταν, άραγε, τα τελευταία;

Ζώντας και δουλεύοντας κανείς ανάμεσα σε αυτούς τους τοίχους, γνωρίζει πως δεν του επιτρέπεται να διατυπώνει τέτοιες εκφράσεις χρονικής βεβαιότητας.»

**Ερώτηση:**

Αφού μελετήσετε τα παραπάνω αποσπάσματα από το άρθρο του Κ. Πασχαλίδη, *Τα θαμμένα αγάλματα του πολέμου*, να δικαιολογήσετε την άποψη ότι το Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο παραμένει πάντα ένα ζωντανό μουσείο.

### Γ. «Κάθε άγαλμα και μια ιστορία»



Ο κούρος της Μερέντας και η κόρη Φρασίκλεια, όπως βρέθηκαν τη 18η Μαΐου 1972.

Επιγραφικό Μουσείο, Αρχείο Ευθ. Μαστροκόστα. Από το βιβλίο “Μεγάλες στιγμές της ελληνικής αρχαιολογίας”, εκδ. ΚΑΠΟΝ»

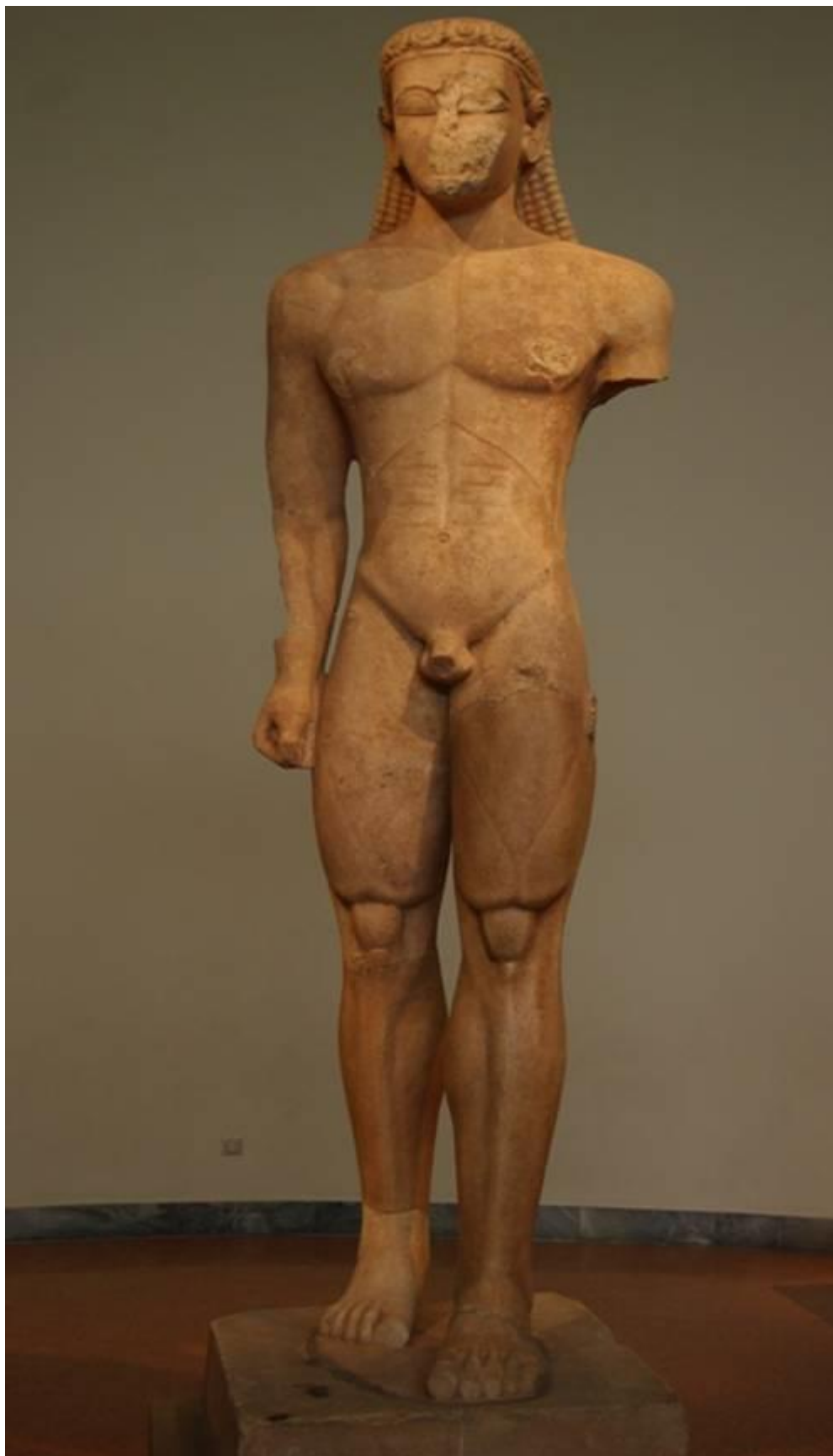
«Εκτιμάται ότι ο Κούρος και η Κόρη ενταφιάστηκαν το 480 – 490 π.Χ. στην αρχαία Μυρρινούς – σημερινή Μερέντα – λίγο πριν από την εισβολή των Περσών. Ήταν μια τακτική που ακολουθούσαν οι Αθηναίοι σε περιόδους πολέμων όταν αναγκάζονταν να εγκαταλείψουν την πόλη: έκρυβαν πολύτιμα αντικείμενα ώστε να μην τα καταστρέψουν οι εισβολείς και να τα βρουν οι ίδιοι αν και όταν επιστρέψουν. Και πράγματι τα δύο γλυπτά διασώθηκαν από την καταστροφική μανία των εισβολέων που έφτασαν μέχρι την

Ακρόπολη και έσφαξαν και έκαψαν τα πάντα στο πέρασμα τους το 480 πΧ.  
Τα γλυπτά ανασύρθηκαν σε αρκετά καλή κατάσταση αλλά εικάζεται ότι  
όποιος τα έθαψε, τα σήκωσε βιαστικά από τη θέση τους και άθελά του  
έσπασε τα άκρα....»

*Η Φρασίκλεια και ο Κούρος,*

<https://www.mixanitouxronou.com.cy/arxaiotita/i-frasiklia-ke-o-kouros>





Ο Κούρος του Σουνίου, αρ. εκθ. 2720

«Το 1906 ανακαλύφθηκε στον ναό του Ποσειδώνα στο Σούνιο, το εντυπωσιακό άγαλμα ενός Κούρου. Ο Κούρος του Σουνίου, όπως

ονομάστηκε, είναι από τους μεγαλύτερους Κούρους που κατασκευάστηκε και προκαλεί δέος με το υπερφυσικό του μέγεθος.

Οι αρχαίοι έκρυψαν τον Κούρο μέσα σε πηγάδι στον ναό του Ποσειδώνα για να τον σώσουν από την επιδρομή των Περσών. Έχει ύψος 3,05 και παριστάνει έναν νέο άντρα, πιθανότατα αριστοκράτη. Ο άντρας είναι γυμνός και έχει μακριά μαλλιά, που είναι δεμένα με μια διπλή κορδέλα. Έχει πλατύ στήθος, στενή μέση, προβάλλει το ένα του πόδι και χαμογελάει ελαφρά (αρχαϊκό μειδίαμα). Κατασκευάστηκε, όπως τα περισσότερα γλυπτά της εποχής, από το φημισμένο μάρμαρο της Νάξου. Μετά την ολοκλήρωση του, τοποθετήθηκε στην πρόσοψη του ναού και ήταν αφιερωμένος στον θεό Ποσειδώνα. Το γιγαντιαίο του μέγεθος επέτρεπε στους διερχόμενους ναυτικούς να τον βλέπουν μέσα από τα πλοία τους. Στεκόταν μπροστά στον ναό σε ύψος 73 μέτρων από τη θάλασσα μαζί με άλλους τρεις κούρους. Η δημιουργία του χρονολογείται κατά την αρχαϊκή εποχή, περί 590 π.Χ. Την περίοδο εκείνη, ο ελληνικός πολιτισμός αναπτύχθηκε ραγδαία και δημιουργήθηκαν σημαντικά έργα γλυπτικής. Εκατό χρόνια αργότερα, το 480 π.Χ. οι Πέρσες οργάνωσαν τη δεύτερη μεγάλη εκστρατεία εναντίον της Ελλάδας. Όταν εισέβαλαν στην έρημη πόλη της Αθήνας έβαλαν φωτιά και κατέστρεψαν όλους τους ναούς. Ληλάτησαν την Ακρόπολη αλλά και το ναό του Σουνίου. Ο Κούρος βρέθηκε αργότερα από τους αρχαιολόγους μέσα σε ένα πηγάδι κοντά στο ναό του Σουνίου. Πιθανότατα τοποθετήθηκε εκεί για να προστατευτεί από την εισβολή των Περσών. Στη συνέχεια μεταφέρθηκε στο Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο, όπου κατείχε περίοπτη θέση μεταξύ των εκθεμάτων...»

Η περιπέτεια του διάσημου Κούρου που κοσμούσε τον ναό του Ποσειδώνα, <https://www.mixanitouxronou.gr>

### **Ερώτηση**

Αφού διαβάσετε τα παραπάνω κείμενα, προσπαθήστε να περιγράψετε τη μοίρα κάποιων αγαλμάτων της αρχαϊκής εποχής.